

**Pan Jan Olszewski
Przewodniczący
Rady Miejskiej Łomży**

WNIOSEK

Na podstawie art.176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przedkładam wniosek w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021.

UZASADNIENIE

Program Wspierania Rodziny w Łomży opracowany na lata 2019-2021 jest kontynuacją realizowanego w cyklach 3-letnich gminnego programu wspierania rodziny przygotowywanego w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2018 poz.998). Przesłanką uzasadniającą formułowanie programu jest konsolidowanie działań podejmowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego przy współudziale innych podmiotów dla których wiodącym celem jest podejmowanie inicjatyw wzmacniających zasoby rodzin. Analiza potrzeb mieszkańców miasta Łomża wskazuje na konieczność kontynuowania podejmowanych przez realizatorów Programu działań. Ponadto Program Wspierania Rodziny jest integralną częścią Strategii rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta Łomża na lata 2016-2021, a jego cele są zbieżne z jej celami. Ponadto instytucje zaangażowane w Program działają na rzecz osób i rodzin w celu poprawy jakości życia mieszkańców Łomży poprzez rozwój systemu wsparcia nad rodzinami, dziećmi, osobami niepełnosprawnymi i w podeszłym wieku. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny jest głównym celem zapewniającym dalszy rozwój naszego miasta. Proponowany Program Wspierania Rodziny zapewni mieszkańcom Łomży większą dostępność do usług i umożliwi realizację powyżej wymienionych celów.

Z poważaniem
z up. PREZYDENTA MIASTA

mgr Andrzej Stypułkowski
ZASTĘPCA PREZYDENTA MIASTA

Uchwała Nr/2019

z dnia:

w sprawie: w sprawie przyjęcia „Programu wspierania rodziny w mieście Łomża na lata 2019-2021”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 506) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 998 zm. poz.1076, poz.1544, poz.2245) Rada Miejska Łomży uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program wspierania rodziny w mieście Łomża na lata 2019 -2021 który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Łomża.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Łomży
Jan Olszewski

Załącznik do Uchwały Nr...
Rady Miejskiej Łomży
z dnia

Program wspierania rodziny w mieście Łomża na lata 2019-2021

Łomża, maj 2019 rok

Spis treści

<i>Wstęp</i>	3
<i>1. Założenia programu</i>	3
<i>2. Podstawy prawne do realizacji Programu</i>	4
<i>3. Dane demograficzne i struktura ludności w mieście Łomża</i>	5
<i>4. Sytuacja socjalno-bytowa rodzin zamieszkałych w mieście Łomża</i>	8
<i>5. Formy wsparcia dostępne mieszkańcom miasta</i>	12
<i>6. Cele programu</i>	22
<i>6.1. Cel główny</i>	22
<i>7. Realizatorzy Programu</i>	26
<i>8. Monitoring i finansowanie Programu</i>	27
<i>9. Podsumowanie</i>	27
<i>Spis tabel</i>	28
<i>Spis wykresów</i>	28

Wstęp

Program wspierania rodziny w mieście Łomża opracowany na lata 2019 -2021 jest kontynuacją realizowanego w cyklach 3-letnich programu wspierania rodziny, przygotowywanego w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 9 czerwca 2011 r.

o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697 ze zm.). Przesłanką uzasadniającą formułowanie programu jest konsolidowanie działań podejmowanych przez jednostkę samorządu terytorialnego przy współdziałaniu innych podmiotów, dla których wiodącym celem jest podejmowanie inicjatyw wzmacniających zasoby rodzin.

1. Założenia programu

Przy opracowaniu programu przyjęto następujące założenia:

1. Rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego mierzenia się ze swoimi problemami, co pozwala zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku. Instrumenty wsparcia dostarczane jej przez podmioty programu stymulują jej aktywność własną, wyzwają potencjał i pozwalają na zdobycie nowych umiejętności.

2. Pomoc powinna ukierunkować rodziny i osoby do samodzielnego funkcjonowania poprzez przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu środków własnych. Osoby i rodziny współdziałają z realizatorami programu w celu poprawy swojej trudnej sytuacji życiowej.

3. Pomoc powinna być nakierowana na wykorzystanie zasobów własnych osób i rodzin w celu wzmocnienia środowiska lokalnego i zapobiegania zjawiskom społecznie niepożądanym jak przemoc i sytuacje kryzysowe.

2. Podstawy prawne do realizacji Programu.

Program Wspierania Rodziny w mieście Łomża na lata 2019-2021 jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek opracowania 3-letniego programu wynika wprost z art.176pkt.1 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Program Wspierania Rodziny dla miasta Łomża jest spójny z przepisami dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny oraz innymi dokumentami takimi jak:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.),
- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., Dz. U. 1991 nr 120 .526
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2019. 506),
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U 2018 . 1508 ze zm),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. 2018 .1457.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. 2018.1510).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2018.2137.),
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 2018.1878),
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U 2017.180),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2018.450.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2018.2220),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015. 1390 ze zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2018.1490),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2018.554.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 2019.409),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

(t.j. Dz. U. 2018.998),

- Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustalaniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U.2017.2092),
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, (Dz. U .2018.2134

3. Dane demograficzne i struktura ludności w mieście Łomża.

Łomża jest miastem na prawach powiatu położonym w północno -wschodniej Polsce w środkowym biegu Narwi na Nizinie Mazowieckiej. Miasto składa się z czterech zwyczajowych dzielnic :Stare Miasto, Południe, Łomżyca i Kraska , które dzielą się na 15 osiedli.

Liczba mieszkańców w 2018 r wyniosła- 61 288 osób i zmniejszyła się w porównaniu z wcześniejszymi latami. Zjawisko to jest zgodne z prognozami demograficznymi GUS , które przewidziały już w latach ubiegłych tendencję spadkową w liczbie ludności naszego miasta. W 2030 r ma być zaledwie 60,5 tys. mieszkańców, a wszystko wskazuje na to, że problem będzie się pogłębiał. Według analizy, którą przedstawiła Polska Akademia Nauk do 2050 r Łomża przy dotychczasowym tempie prognozowanego spadku liczby mieszkańców może liczyć tylko - 34,6 tys. osób. Zapobiec tym niekorzystnym zmianom może poprawa warunków życia i wszystko to, co je ułatwia: praca, przedszkola i żłobki, drogi, infrastruktura. To wszystko przyciąga ludzi. Jeśli warunki będą się poprawiały, to ludzie nie będą opuszczać swoich miast. Będzie się też rodziło więcej dzieci .W świetle tych danych niezwykle ważne są programy wspierające mieszkańców i przeciwdziałające omawianym zjawiskom demograficznym .

Stopa bezrobocia w regionie łomżyńskim jest nadal wyższa od średniej krajowej jednak bezrobocie w Łomży systematycznie maleje. W 2016 roku w PUP w Łomży zarejestrowanych było 2878 bezrobotnych natomiast w roku 2018 było ich już 2062 osoby. Przeciętne wynagrodzenie w woj. podlaskim w 2018 roku wynosiło 3 900 zł brutto miesięcznie. W Łomży wyniosło ono- 3750 zł. Poziom osiągniętych dochodów przez mieszkańców Łomży nadal oceniany jest jako niski w stosunku do wysokości przeciętnego wynagrodzenia w Polsce.

Wykres.1. Struktura wiekowa mieszkańców Łomży według zdolności do pracy.

*Opracowanie MOPS w Łomży na podstawie danych UM w Łomży
COM Oddział Ewidencji Ludności*

Struktura wiekowa mieszkańców Łomży jest optymistyczna gdyż osoby w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym stanowią 80% naszego społeczeństwa.

Niestety dane wskazują również jednoznacznie, że rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym co oznacza konieczność intensyfikowania działań wspierających tę grupę mieszkańców. Miasto dostrzegając te potrzeby poprzez realizatorów programu tworzy niezbędny system wsparcia. W roku 2018 do Dziennego Domu Pobytu Senior + skierowano 74 osoby. Liczba uczestników Klubu Seniora wynosiła 160 osób. Większość osób korzystających z dofinansowania na zakup leków w ramach Miejskiego Programu Ochrony Zdrowia to właśnie seniorzy. Osoby przewlekle chore wymagające opieki kierowane są do Domów Pomocy Społecznej i Rodzinnych Domów Opieki. W miejscu zamieszkania świadczone są natomiast usługi opiekuńcze w tym specjalistyczne. Seniorzy korzystają również z pomocy w formie gorących posiłków w barze lub obiadów z dowozem do domów dla osób tego wymagających. W roku 2017 wydano pierwsze Łomżyńskie Karty Seniora. Było ich 4 245, a w roku 2018 wydano ich 1554.

Wykres 2. Liczba mieszkańców Łomży według wieku i płci 2016-2018r

*Opracowanie MOPS w Łomży na podstawie danych UM w Łomży
COM Oddział Ewidencji Ludności*

Głównym powodem zachodzących przemian w strukturze i demografii mieszkańców nadal są zmiany zachodzące w trakcie migracji zarobkowej generującej łączenie się rodzin i odpływ ludności z obszaru miasta. Stopa bezrobocia w regionie łomżyńskim jest nadal wyższa od średniej krajowej jednak bezrobocie w Łomży systematycznie maleje. W 2016 roku w PUP w Łomży zarejestrowanych było 2878 bezrobotnych natomiast w roku 2018 było ich już 2062 osoby.

Tabela.1. Szczegółowe dane dotyczące struktury demograficznej

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Mieszkańcy ogółem	61 513	61 517	61 288
<u>Wiek 0-17</u>	<u>10 772</u>	<u>10 850</u>	<u>10 827</u>
Kobiety	5 286	5 373	5 373
mężczyźni	5 486	5 477	5 490
<u>Wiek produkcyjny</u>	<u>39 345</u>	<u>38 761</u>	<u>37 952</u>
Kobiety /18-59/	19 132	18 732	18 299
Mężczyźni /18-64/	20 213	20 029	19 653
<u>Wiek poprodukcyjny</u>	<u>11 396</u>	<u>11 906</u>	<u>12 509</u>
Kobiety / 60 i więcej/	7 926	8 269	8 643
Mężczyźni / 65 i więcej/	3 470	3 637	3 866

1. Opracowanie MOPS w Łomży na podstawie danych UM w Łomży

COM Oddział Ewidencji Ludności

4. Sytuacja socjalno-bytowa rodzin zamieszkałych w mieście Łomża

Powody udzielanego wsparcia wynikają z dokładnej indywidualnej diagnozy każdej rodziny. W systemie pomocy społecznej znajdują się bowiem osoby spełniające kryteria dochodowe i otrzymujące pomoc finansową jak również osoby wymagające wsparcia w formie pracy socjalnej, a nie kwalifikujące się do świadczeń finansowych. Nadal główną przyczyną korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm i przemoc w rodzinie.

Tabela 2. Powody udzielonego wsparcia.

Przyczyna udzielenia wsparcia	2016	2017	2018
Ubóstwo	1234	1096	997
Sieroctwo	1	0	0
Bezrobocie	845	690	551
Potrzeba ochrony macierzyństwa	78	78	103
Długotrwała choroba	352	383	416
Niepełnosprawność	502	472	445
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	179	137	133
Alkoholizm	28	24	25
Przemoc w rodzinie	19	11	8

2. Źródło: dane MOPS.

Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w Łomży jest zmienna i w porównaniu do lat ubiegłych ma tendencję spadkową. Spowodowane jest to czynnikami wynikającymi z kompleksowego wsparcia otrzymywanego przez rodziny oraz wzrostu dostępności społeczeństwa do świadczonych usług. Zintegrowane kierunki działań wielu realizatorów programu poprawiają jakość życia mieszkańców Łomży oraz zabezpieczają część potrzeb rodziny które wcześniej były niezaspokojone. Analizując dane ze sprawozdań rocznych działalności MOPS można zaobserwować zwiększoną aktywność zgłaszania się klientów o pomoc w okresie zimowym, co jest związane ze zmniejszeniem ofert pracy w sektorze rolnym i budowlanym. Należy również wziąć pod uwagę zmieniające się warunki społeczno - gospodarcze w Łomży, migracje oraz efektywność pracy socjalnej, w wyniku której część klientów usamodzielnia się i nie korzysta z pomocy społecznej.

Tabela 3. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Rok 2016	1592	3521
Rok 2017	1476	3130
Rok 2018	1415	2878

3. Źródło: dane MOPS

Z danych MOPS wynika, że zmniejsza się również liczba rodzin z dziećmi, które korzystają z pomocy społecznej. Najwięcej jest rodzin wychowujących jedno lub dwoje dzieci, a najmniej rodzin z czwórką i większą liczbą dzieci.

Tabela 4. Rodziny z dziećmi korzystające z MOPS.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Rodziny z dziećmi	410	576	482
O liczbie dzieci 1	304	217	172
2	237	195	171
3	118	112	87
4	35	34	37
5	15	13	9
6 i więcej	5	5	6

4. Źródło: Dane MOPS w Łomży.

Jednym z zadań pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać.

W szczególnie trudnych sytuacjach znajdują się rodziny, niepełne, wielodzietne, dotknięte chorobą, niepełnosprawnością, uzależnione. W rodzinach tych najczęściej występuje nakładanie się czynników negatywnych np. niedostatek, ubóstwo, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza itp. Oprócz wsparcia finansowego udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej, rodziny otrzymują pomoc o charakterze niematerialnym w formie pracy socjalnej. Definicja międzynarodowa pracy socjalnej stwierdza, że jest to „zawód,

który dla zwiększania dobrostanu promuje społeczne zmiany, rozwiązywanie problemów we wzajemnych ludzkich relacjach oraz wzmocnienie (empowerment) i wyzwolenie ludzi. Korzystając z teorii ludzkich zachowań i systemów społecznych, praca socjalna ingeruje dokładnie tam, gdzie dochodzi do wzajemnego oddziaływania ludzi i środowiska. Podstawowymi zasadami pracy socjalnej są prawa człowieka i sprawiedliwość społeczna". W komentarzach do definicji za misję pracy socjalnej uznano „umożliwienie wszystkim ludziom rozwoju ich pełnego potencjału, wzbogacenie ich życia i zapobieganie dysfunkcjom. Pomoc udzielana jest indywidualnie dla każdej rodziny, problemy klientów rozpatrywane są w kontekście ich uwarunkowań i możliwości tak, aby uzyskać optymalne rozwiązania z trudnej sytuacji. Obecnie świadczona praca socjalna wymaga od pracowników socjalnych nie tylko zaangażowania w pomaganie ale również wszechstronnej wiedzy i kompetencji oraz elastycznego podejścia do pracy z rodziną.

Tabela 5. Zestawienie danych o rodzinach zamieszkałych na terenie miasta Łomża

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	2375	2134	1973
Liczba pracowników socjalnych	34	35	31
Liczba rodzin na rzecz których świadczona była praca socjalna	1413	1612	1554
Liczba zawartych kontaktów socjalnych	207	122	97
Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	539	412	414
Liczba osób korzystających z pomocy w ramach Miejskiego Programu Osłonowego na leki	127	240	124

5. Źródło: dane MOPS

W systemie pomocy społecznej przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione i niespokrewnione, pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych i umożliwia im życie w godnych warunkach przy uwzględnieniu możliwości prawnych i finansowych instytucji pomocy społecznej. Brak stabilnych dochodów często skutkuje uzależnieniami i rozpadem rodziny. Wiele rodzin nadal boryka się z trudnościami w zaspokajaniu potrzeb socjalno-bytowych i wypełnianiu

ról rodzicielskich.

Tabela 6. Rodziny w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych korzystające z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	179	137	133
W tym liczba rodzin niepełnych	139	102	87
W tym liczba rodzin wielodzietnych	53	41	37
Alkoholizm	28	24	25

6. Źródło: MOPS w Łomży

Z powyżej przedstawionej tabeli wynika, że następuje stały wzrost liczby rodzin niepełnych korzystających z pomocy MOPS co związane jest ze zmianami w strukturze polskich rodzin (rozwoły, związki partnerskie). Rodziny posiadające troje i więcej dzieci stanowią rodzinę wielodzietną, natomiast rodziny niepełne to rodziny w których opiekę nad dziećmi sprawuje jedno z rodziców.

5. Formy wsparcia dostępne mieszkańcom miasta

Naturalnym miejscem wychowywania dziecka jest jego rodzina, dlatego praca z rodziną w kryzysie jest priorytetowym zadaniem służb społecznych wymagającą interdyscyplinarnego podejścia wielu instytucji. Rodziny niewydolne wychowawczo wymagają indywidualnej oceny i wsparcia dostosowanego do występujących w niej problemów. To nadal najczęściej bezrobocie, uzależnienie i niska świadomość rodziców w zakresie umiejętności i kompetencji wychowawczych powoduje, że rodzina rozpada się lub jest dysfunkcyjna w swoim funkcjonowaniu. W dążeniu do poprawy jakości życia rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych zagrożonych przemocą stosuje się poradnictwo specjalistyczne w MOPS, OIK-a, pomoc asystentów rodziny z Centrum Pieczy Zastępczej. Metody pracy asystenta rodziny i pracownika socjalnego są

dostosowywane indywidualnie do sytuacji rodziny i występujących w nich problemów. W przypadku, gdy praca z rodziną nie przynosi pozytywnych efektów i dobro dziecka jest zagrożone, zachodzi konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Podstawą systemu pieczy zastępczej jest rodzinna forma opieki zastępczej. Do opieki instytucjonalnej trafiają nastoletni wychowankowie. Zabranie dziecka z domu rodzinnego jest dla niego silnym przeżyciem, ale też często terapią „wstrząsową” dla rodziny, motywującą do dobrej zmiany. Asystent rodziny wspiera rodzinę w procesie naprawczym mającym na celu powrót dziecka do rodziców. Ważna jest współpraca wszystkich instytucji pracujących z rodziną. Rodzinną opiekę zastępczą w mieście Łomży realizuje Centrum Pieczy Zastępczej, będące organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 7. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. asystentów rodziny	5	5	5
I. rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	76	76	67
I. dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	148	142	128
I. dzieci pozostających w pieczy zastępczej	62	62	65

7. Dane Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży(CPZ).

W sytuacjach szczególnie trudnych rodzina wymaga interwencji Sądu Rodzinnego i współpracy z kuratorami i terapeutami WOPiTU. Dzieci mogą na czas rozwiązania problemów rodziny zostać umieszczone w rodzinach zastępczych lub placówce opiekuńczo wychowawczej.

Tabela 8. Liczba dzieci z Łomży umieszczanych w poszczególnych latach w pieczy zastępczej.

Rok	2016	2017	2018
L dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	33	35	38
L dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo wychowawczej	7	10	9
I. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	1	2	7

8. Dane Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży(CPZ).

Niezwykle ważnym miejscem dla dzieci i młodzieży są świetlice środowiskowe socjoterapeutyczne. Są to placówki wsparcia dziennego, które prowadzą zorganizowaną działalność opiekuńczą i wychowawczą oraz pozwalają na racjonalne zagospodarowanie czasu wolnego od zajęć szkolnych dzieci i młodzieży. Głównym celem w działalności świetlic jest wspieranie rodziny w procesie przygotowywania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, kształtowania właściwych postaw społecznych poprzez objęcie ich w czasie wolnym od zajęć szkolnych opieką oraz zajęciami edukacyjnymi i profilaktycznymi.

Tabela. 9. Liczba dzieci korzystających ze świetlic w mieście Łomża

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liczba dzieci uczęszczających do świetlicy	87	97	99

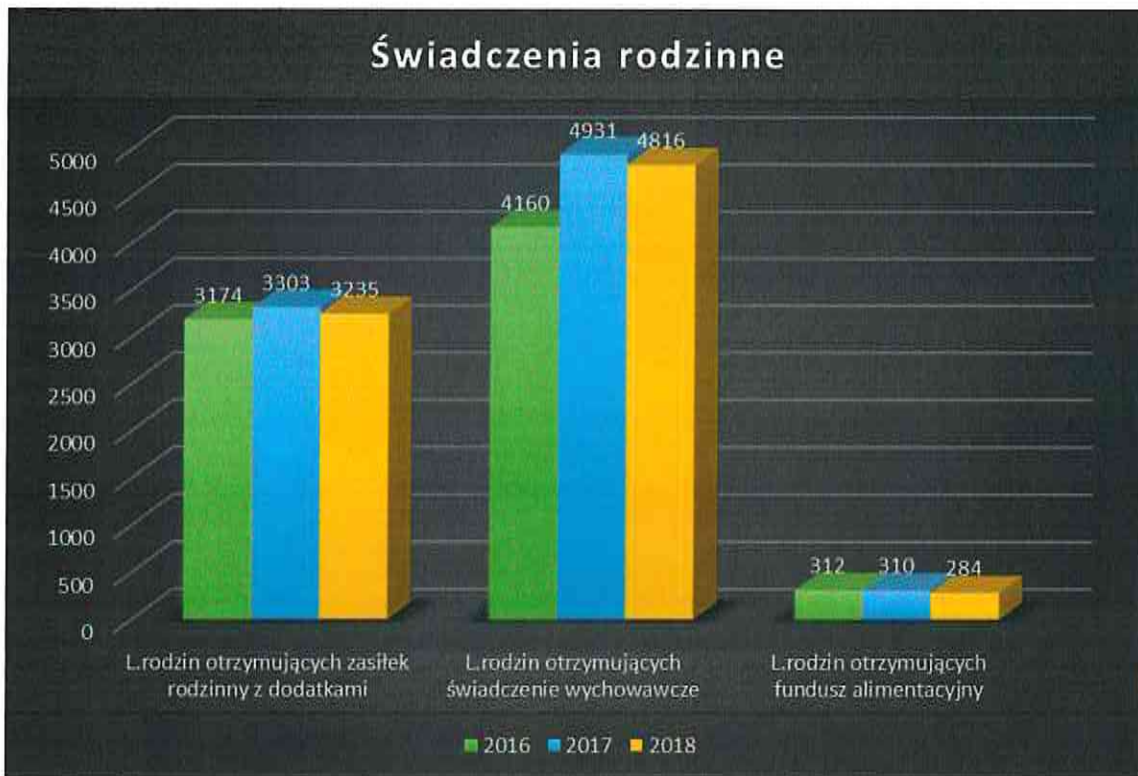
9.Dane: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Widoczny w danych wzrost liczby uczestników zajęć proponowanych w świetlicach socjoterapeutycznych w Łomży wskazuje na rosnące zainteresowanie tą formą wsparcia. Ich działalność świadczy pomoc adekwatną do potrzeb dzieci , pozytywnie wpływa na rozwój osobowości , postępy w nauce oraz kształtowanie relacji społecznych opartych na wzajemnej pomocy, współpracy i solidarności. Wszystkie wymienione wyżej argumenty wskazują jednoznacznie na konieczność rozwijania tej formy wsparcia w naszym mieście.

Z doświadczenia w pracy z rodzinami zamieszkałymi na terenie miasta Łomża wynika, że wiele rodzin korzysta ze wsparcia finansowego realizowanego w Łomży przez Wydział

Spraw Społecznych i Zdrowia. Świadczenia realizowane przez ten wydział wspierają mieszkańców miasta na wielu płaszczyznach. Podstawowym świadczeniem z którego korzystają rodzice na swoje dzieci są zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz świadczenie wychowawcze.

Wykres 3 Świadczenia dla dzieci

3. Dane: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Podstawowym świadczeniem z którego korzystają rodzice na swoje dzieci są zasiłki rodzinne wraz z dodatkami oraz świadczenie wychowawcze 500+ i fundusz alimentacyjny. Dla wielu rodzin zwłaszcza tych w których występuje problem bezrobocia i samotnego rodzicielstwa świadczenia te stanowią jedyne źródła utrzymania.

Tabela 10. Dane szczegółowe dotyczące innych wypłacanych świadczeń.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. rodzin otrzymujących świadczenie rodzicielskie	125	182	190
I. rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze niezależnie od dochodu	1812	1262	1558
I. rodzin otrzymujących świadczenie wychowawcze spełniające kryterium na 1 dziecko	2348	3669	3258
I. osób które otrzymały jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka (rządowy)	588	599	567
I. osób które otrzymały jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka (samorządowy)	498	636	650

10. Dane: Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Poszczególne świadczenia rodzinne mają różny charakter: w większości przyznawane są na pewien okres, ale część z nich wypłacana jest jednorazowo tak jak świadczenie z tytułu urodzenia dziecka lub raz w ciągu pewnego okresu np. dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego i świadczenie „Dobry Start”, które w roku 2018 wypłacono po raz pierwszy.

W Łomży skorzystało z niego 4936 rodzin.

Świadczenia rodzinne przysługują obywatelom polskim oraz cudzoziemcom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne. Przyznawanie świadczeń rodzinnych uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego, z wyjątkiem jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz zasiłku pielęgnacyjnego, które przysługują niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę.

Rodziny wielodzietne mogą skorzystać z Karty Dużej Rodziny, która uprawnia do systemu zniżek i dodatkowych ulg finansowych w instytucjach publicznych jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług

Tabela 11. Dane dotyczące wydanych Kart Dużej Rodziny

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. rodzin korzystających z karty dużej rodziny (rządowa)	366	520	217
I. rodzin korzystających z karty dużej rodziny (łomżyńska)	896	1034	156

11. Dane Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Na uwagę zasługuje również kompleksowa oferta wsparcia dla rodzin wychowujących niepełnosprawne dzieci w ramach programu „Za życiem”. Program ten obejmuje m.in.: zapewnienie wszechstronnej opieki nad kobietą i dzieckiem w czasie ciąży i po porodzie, pomoc w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, dostęp do usług koordynacyjno -opiekuńczo-rehabilitacyjnych, a także specjalistyczne poradnictwo i pomoc asystentów rodziny. W ramach programu „Za życiem” przewidziano dodatkowe jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Przysługuje ono rodzinie w przypadku narodzin dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu. W Łomży w 2017 r świadczenie otrzymało 5 rodzin, a w 2018 było ich 11. Osoby i rodziny w związku z niepełnosprawnością otrzymują również świadczenia z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osoba dorosłą zależną od opiekuna oraz zasiłki pielęgnacyjne wypłacane niezależnie od dochodu.

Tabela 12. Wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. osób otrzymujących zasiłek dla opiekuna osoby dorosłej	47	38	35
I. osób otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne na dziecko	183	206	218
I. rodzin otrzymujących specjalny zasiłek opiekuńczy	45	51	53
I. osób otrzymujących zasiłek pielęgnacyjny	1405	1435	1483

12. Dane Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia UM w Łomży

Niezwykle istotnym zjawiskiem dotyczącym rodziny i mającym decydujące znaczenie dla jej prawidłowego funkcjonowania ma bezrobocie. Osoby oraz rodziny nim dotknięte mogą ubiegać się o wsparcie we właściwych dla swojego miejsca zamieszkania urzędach pracy. W Łomży realizatorem programu w tym zakresie jest Powiatowy Urząd Pracy. Bezrobocie wpływa nie tylko na kondycję gospodarki miasta, ale przede wszystkim na funkcjonowanie całej rodziny. Niskie dochody oraz brak aktywności zawodowej dorosłych członków rodziny destabilizują jej sytuację oraz powodują degradację na wielu płaszczyznach. System pomocy osobom bezrobotnym to działania wielu instytucji poczynając od zadań powiatowych urzędów pracy, instrumentów rynku pracy, po zadania ośrodków pomocy społecznej. W Łomży jak wskazują dane z ubiegłych lat bezrobocie maleje.

Wykres 4. Poziom bezrobocia w mieście Łomża w latach 2016-2018r

4.Dane: Powiatowy Urząd Pracy w Łomży

Zwiększeniu aktywności zawodowej naszych mieszkańców zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym służą także projekty realizowane w naszym mieście w Centrum Integracji Społecznej oraz w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Uczestnicy podnoszą w nich i zdobywają nowe kwalifikacje zawodowe oraz współpracują z psychologiem i doradcą zawodowym poprawiając swoje umiejętności społeczne. Projekty te realizowane są w sposób wielopłaszczyznowy dzięki współpracy wielu instytucji z terenu miasta i zaangażowaniu pracujących tam specjalistów. Jak już wspomniano na wstępie w danych demograficznych bezrobocie w Łomży maleje, a poziom osiąganych dochodów w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce nadal oceniany jest jako niski.

Tabela.13. Wsparcie i aktywizacja osób bezrobotnych .

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. osób bezrobotnych	2878	2318	2062
I. osób wykonujących prace społecznie użyteczne	65	66	65
I. osób skierowanych na roboty publiczne	120	95	80
I. osób skierowanych na staż	305	314	192
I. osób skierowanych na prace interwencyjne	121	129	103
I. osób skierowanych na szkolenia	29	29	19
I. osób realizujących zatrudnienie wspierane	5	-	-
I. osób które otrzymały boni szkoleniowe	3	5	2
I. osób które otrzymały boni stażowy	4	-	-
I. osób które otrzymały boni zatrudnieniowy	6	2	-
I. osób które otrzymały boni zasiedleniowy	35	44	53
I. osób po 50 r. ż. których zatrudnienie zostało dofinansowane przez PUP	19	13	1
I. osób którym udzielono dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej	69	50	55
skierowanych bezrobotnych dla których stanowisko pracy powstało w ramach umowy z pracodawcą na refundację kosztów zatrudnienia/doposażenia stanowiska pracy	107	98	63

13. Dane udostępnione przez PUP w Łomży

Poza bezrobociem, niskimi zarobkami, uzależnieniami oraz problemami opiekuńczo-wychowawczymi mieszkańców Łomży nie omijają również problemy mieszkaniowe. Trudna sytuacja na rynku mieszkaniowym trwa od wielu lat i dotyczy nie tylko naszego miasta. Potrzeby mieszkaniowe należą do wąskiego zakresu potrzeb, które mają wymiar powszechny, dotyczą wszystkich i pozostają aktualne w całym okresie życia każdego człowieka. Minimalizowanie zagrożeń związanych niezaspokojeniem tej potrzeby wśród rodzin jest niezwykle ważne i dotyczy nie tylko braku mieszkania ale i jego utrzymania.

W tym zakresie osoby i rodziny, które ze względu na niski poziom dochodów, nie są w stanie opłacać czynszu (bądź innych kosztów utrzymania mieszkania) mogą podjąć starania o uzyskanie specjalnej pomocy finansowej w formie dodatku mieszkaniowego i energetycznego.

Tabela 14. Rodziny otrzymujące wsparcie mieszkaniowe.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
I. rodzin otrzymujących dodatek mieszkaniowy	3195	2748	2416
I. rodzin otrzymujących dodatek energetyczny	908	833	754
I. rodzin którym przyznano mieszkanie	10	69	18
I. rodzin oczekujących na przydział mieszkania	692	780	869

14. Dane Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia – Referat Spraw Lokalowych UM w Łomży

Rodziny zamieszkałe w Łomży mają możliwość korzystania z następujących form pomocy:

- ♣ świadczenia pieniężne realizowane przez MOPS (zasiłki stałe, okresowe, celowe i specjalne celowe, zwrotne),

- ♣ świadczenia niepieniężne (posiłek, schronienie, ubranie, potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej, praca socjalna, usługi opiekuńcze) w MOPS,

- ♣ wykonywanie prac społecznie użytecznych organizowanych przez MOPS i PUP,

- ♣ pomoc osobom uzależnionym od alkoholu (działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,),

- ♣ pomoc ofiarom i sprawcom przemocy (działalność MOPS, Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie),

- ♣ poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne) w OIK i punktach bezpłatnej pomocy prawnej,

- ♣ pomoc asystenta rodziny w Centrum Pieczy Zastępczej,

- ♣ świadczenia rodzinne i alimentacyjne (zasiłki rodzinne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskie, zasiłek dla opiekuna, gminne jednorazowe świadczenie z funduszu alimentacyjnego) wypłacane przez Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia karta dużej rodziny, łomżyńska karta dużej rodziny realizowane przez Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia),

- ♣ stypendia i zasiłki szkolne (Wydział Oświaty, Prezydent Miasta Łomża),

- ♣ działalność organizacji pozarządowych i kościelnych,

- ♣ wsparcie poradni psychologiczno-pedagogicznych i opieki zdrowotnej. Część wyżej wymienionych zadań, np. zagadnienia uzależnień, przemocy, pomocy psychologicznej jest realizowana poprzez interdyscyplinarną współpracę instytucji oraz organizacji społecznych działających w danym obszarze, m.in. szkoły podstawowe i gimnazja, Policję, Straż Miejską, kuratorów sądowych, poradnie leczenia uzależnień.

6. Cele programu.

Głównym celem tworzenia warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny jest wzmocnienie jej pozycji i roli w społeczeństwie oraz zapewnienie osobom i rodzinom możliwości rozwoju i poczucia bezpieczeństwa. Jest to warunek konieczny do zapobiegania negatywnym zjawiskom i kryzysom dotyczącym mieszkańców naszego miasta. Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2019-20121.

6.1. Cel główny

Wzmocnienie roli rodziny i poprawa jej funkcjonowania poprzez stworzenie spójnego systemu wsparcia .

6.2. Cele szczegółowe

1.Pomoc w tworzeniu odpowiednich warunków materialno-bytowych dla rodzin wychowujących dzieci.

2.Prowadzenie działalności sprzyjającej umacnianiu rodziny i właściwego wypełniania roli opiekuńczo –wychowawczej

.3.Wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zapobieganie zjawisku przemocy

<u>Cel szczegółowy 1</u>		
Pomoc w tworzeniu odpowiednich warunków materialno-bytowych dla rodzin wychowujących dzieci		
LP	Zadanie	Wskaźnik
1	Wsparcie finansowe i rzeczowe	<ul style="list-style-type: none">• Liczba osób korzystających z pomocy w MOPS• Liczba osób otrzymujących świadczenia z Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia• Liczba osób korzystających z Karty Dużej Rodziny• Liczba osób korzystających z programu 500+• Liczba osób korzystających z pomocy rzeczowej w ramach POPŻ

		<ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczniów otrzymujących stypendia i zasiłki szkolne w Wydziale Oświaty • Liczba osób korzystających z programu dożywiania • Liczba osób objętych wsparciem w ramach akcji społecznych / szlachetna paczka i in/
<p>Przewidywane efekty: Poprawa jakości życia, poprawa funkcjonowania w środowisku lokalnym</p> <p>Termin realizacji – lata 2019-2021</p> <p>Realizatorzy: MOPS, Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia, organizacje pozarządowe, Wydział Oświaty UM</p>		
<p><u>Cel szczegółowy 2</u></p> <p><u>Prowadzenie działań sprzyjających umacnianiu rodziny i społecznie oczekiwanego – właściwego pełnienia funkcji</u></p>		
LP	Zadanie	Wskaźnik
2.	2.1 Poradnictwo rodzinne, prawne, psychologiczne, socjalne 2.2 Zapewnienie pomocy asystenta rodziny 2.3 Zabezpieczenie opieki i wsparcia 2.4 Praca socjalna z rodziną 2.5 Działania podejmowane w stosunku do osób uzależnionych i	1.1 Liczba rodzin korzystających z poradnictwa 1.2 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny 1.3.1 L. dzieci umieszczonych w Pieczy Zastępczej i Placówkach Opiek-Wychow , uczestników świetlic socjoterapeutycznych 2.3.2 I. osób otrzymujących usługi opiekuńcze i umieszczonych w domach pomocy społ. 2.3.3 I. uczestników WTZ, Klubu Seniora, Senior+, ŚDS 1.4 L. rodzin objętych pracą socjalną 1.5 L. wniosków do MKRPA i sądu, I. osób które podjęły leczenie 1.6 L. rodzin objętych dozorem

<p>współzależniowych</p> <p>2.6 Działania podejmowane w rodzinach dysfunkcyjnych</p> <p>2.7 Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży i aktywizacja społeczna seniorów</p> <p>2.8 Organizowanie pomocy w nauce</p> <p>2.9 Podnoszenie kompetencji rodziców i opiekunów</p> <p>2.10 Wspieranie działań w zakresie rozwoju dzieci i młodzieży</p> <p>2.11 Podnoszenie kwalifikacji kadry działającej na rzecz rodziny</p>	<p>kuratorskim, l. wniosków o skontrolowanie władzy rodzicielskiej, wgląd w sytuację dziecka, leczenie , skierowanie do dps</p> <p>1.7L. osób korzystających z placówek dziennego wsparcia</p> <p>1.8L. dzieci korzystających z pomocy w nauce, l. wolontariuszy</p> <p>1.9L. osób korzystających ze wsparcia dot. prawidłowego pełnienia ról rodzicielskich / psycholog, warsztaty i In./</p> <p>2.10L. dzieci otrzymujących stypendia i nagrody</p> <p>2.11 tematyka i l. odbytych szkoleń, l. osób w nich uczestniczących</p>
--	--

Przewidywane efekty:

Zabezpieczenie wymaganego wsparcia i poprawa funkcjonowania rodzin, wzmocnienie więzi społecznych i rodzinnych, wzrost kompetencji rodziców, zagospodarowanie czasu wolnego, poszerzenie zainteresowań, minimalizacja skutków negatywnych czynników i zachowań, promowanie zdrowia i kultury fizycznej, zwiększenie świadomości rodziców – opiekunów nt. potrzeb dzieci i rozwiązywania problemów wychowawczych, poprawa sposobu funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym, zwiększenie kompetencji osób realizujących pracę z rodziną

Termin realizacji: – lata 2019-2021

Realizatorzy: MOPS, Centrum Pieczy Zastępczej, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, organizacje pozarządowe, , OIK, Wydział Oświaty, WTZ, Klub

Cel szczegółowy 3

Wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zapobieganie zjawisku przemocy

LP	Zadanie	Wskaźnik
3.	<p>3.1 Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych kierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem</p> <p>3.2 Wspieranie i rozwój zastępczych form opieki rodzinnej</p> <p>3.3 Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki</p> <p>3.4 Działania Lokalnego Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie</p> <p>3.5 Tworzenie warunków do powrotu dzieci do rodziny biologicznej</p> <p>3.6 Prowadzenie Centrum Wspierania Rodziny przy MOPS</p>	<p>3.1 Tematyka i l. programów, l. uczestników</p> <p>3.2.1 L. dzieci objętych wsparciem</p> <p>3.2.2 L. zawodowych rodzin zastępczych</p> <p>3.2.3 L. osób przeszkolonych pełniących f. rodziny zastępczej</p> <p>3.2.4 L. przeprowadzonych procedur zakończonych przysposobieniem dziecka</p> <p>3.3.1 L. wychowanków</p> <p>3.3.2L. przeprowadzonych indywidualnych programów usamodzielnienia</p> <p>3.4.1L. posiedzeń LZI, grup roboczych</p> <p>3.4.2 L. prowadzonych procedur NK</p> <p>3.4.3 L. edycji programów korekcyjno-edukacyjnych, l. uczestników</p> <p>3.5.1L. dzieci przebywających w pieczy zastępczej</p> <p>3.5.2 L. dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej</p> <p>3.6.1 L. rodzin korzystających z wsparcia</p> <p>3.6.2 L. przeprowadzonych szkoleń dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie-</p> <p>3.6.3 działania w zakresie edukacji społeczności lokalnej</p>

Przewidywane efekty:

Podniesienie świadomości w dziedzinie uzależnień i zachowań przemocowych,

zdrowego stylu życia, tworzenie warunków do samodzielnego funkcjonowania dorosłych wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki rodzinnej, zwiększenie świadomości rodziców i opiekunów w zakresie zagrożeń wynikających z uzależnień i występującej przemocy, kontynuowanie interdyscyplinarnej współpracy instytucji działających na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny, zmniejszenie liczby dzieci pozostających w opiece instytucjonalnej i rodzinach zastępczych

Termin realizacji: – lata 2019-2021

Realizatorzy: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Pieczy Zastępczej, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, Lokalny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej

7. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu są wszystkie instytucje i organizacje zaangażowane w pracę z rodziną a w szczególności:

- ♣ Urząd Miasta,
- ♣ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ♣ Komenda Miejska Policji,
- ♣ Centrum Pieczy Zastępczej,
- ♣ Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza,
- ♣ Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- ♣ Powiatowy Urząd Pracy,
- ♣ Lokalny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- ♣ Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ♣ Środowiskowy Dom Samopomocy,
- ♣ Dzienny Dom Pobytu Senior +
- ♣ Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Łomży
- ♣ Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- ♣ Caritas,
- ♣ Organizacje Pozarządowe,
- ♣ Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- ♣ Koło Wolontariatu przy MOPS
- ♣ inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny.

8. Monitoring i finansowanie Programu.

Koordinatorem Programu zadań będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży. Monitoring Programu będzie odbywał się na bieżąco poprzez współpracę z rodzinami i zaangażowanymi podmiotami, przewiduje się również sporządzanie corocznego sprawozdania z realizacji Programu. W przypadku konieczności wprowadzania zmian Program będzie podlegał aktualizacji. Program stanowi dokument otwarty i może podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych miasta Łomża.

Przewidywane źródła finansowania:

1.budżet samorządowy,2.budżet państwa, 3.środki własne instytucji i organizacji pozarządowych,4.środki zewnętrzne.

9. Podsumowanie.

Program Wspierania Rodziny w mieście Łomża na lata 2019-2021 jest zgodny z celami i działaniami określonymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Łomża na lata 2016-2021. Program zakłada, że stworzenie właściwych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodziny, podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji, promowanie rodzinnego stylu życia wpłynie na poprawę jakości życia rodzin, dzieci i młodzieży na terenie miasta Łomża oraz przyczyni się do zmniejszenia występowania dysfunkcji i niekorzystnych zjawisk zagrażających kondycji rodziny. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu powinny włączyć się instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i ich rodziny.

Spis tabel

Tabela 1. Szczegółowe dane dotyczące struktury demograficznej.....	8
Tabela 2. Powody udzielonego wsparcia.....	9
Tabela 3. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej.....	10
Tabela 4. Rodziny z dziećmi korzystające z MOPS.....	10
Tabela 5. Zestawienie danych o rodzinach zamieszkałych na terenie miasta Łomża....	11
Tabela 6. Rodziny w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych korzystające z pomocy społecznej.....	12
Tabela 7. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.....	13
Tabela 8. Liczba dzieci z Łomży umieszczanych w poszczególnych latach w pieczy zastępczej.....	14
Tabela 9. Liczba dzieci korzystających ze świetlic w mieście Łomża.....	14
Tabela 10. Dane szczegółowe dotyczące innych wypłacanych świadczeń.....	16
Tabela 11. Dane dotyczące wydanych Kart Dużej Rodziny.....	17
Tabela 12. Wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.....	17
Tabela 13. Wsparcie i aktywizacja osób bezrobotnych.....	19
Tabela 14. Rodziny otrzymujące wsparcie mieszkaniowe.....	20

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura wiekowa mieszkańców Łomży według zdolności do pracy.....	6
Wykres 2. Liczba mieszkańców Łomży według wieku i płci 2016-2018r.....	7
Wykres 3. Świadczenia rodzinne najczęściej wypłacane mieszkańcom Łomży.....	15
Wykres 4. Poziom bezrobocia w mieście Łomża w latach 2016-2018r.....	18